

Förstudie

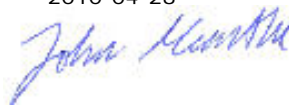
Finansiering och strukturuppbyggnad för demonstrationsverksamhet småskaliga stråbränslesystem

Susanne Paulrud
IVL Svenska Miljöinstitutet

Cecilia Wahlberg Roslund
Hushållningssällskapet Rådgivning Nord AB

B 1922
April 2010

Rapporten godkänd:
2010-04-28

John Munthe

Organisation IVL Swedish Environmental Research Institute Ltd.	Rapportsammanfattning
Adress Box 5302 400 14 Göteborg	Projekttitel Förstudie – Finansiering och strukturuppbyggnad för demonstrationsverksamhet-småskaliga stråbränslesystem
Telefonnr 031-725 62 00	Anslagsgivare för projektet Jordbruksverket
Rapportförfattare	
Rapporttitel och undertitel Förstudie – Finansiering och strukturuppbyggnad för demonstrationsverksamhet-småskaliga stråbränslesystem	
Sammanfattning .	
Nyckelord samt ev. anknytning till geografiskt område eller näringsgren Stråbränsle, rörfilen, demonstration, landsbygdsprogrammet	
Bibliografiska uppgifter IVL Rapport B 1922	
Rapporten beställs via Hemsida: www.ivl.se , e-post: publicationservice@ivl.se , fax 08-598 563 90, eller via IVL, Box 21060, 100 31 Stockholm	

Förord

Denna studie har genomförts som ett samarbete mellan IVL Svenska Miljöinstitutet AB (IVL) och Hushållningssällskapet Rådgivning Nord AB (HS). Projektgruppen har bestått av Susanne Paulrud, IVL och Cecilia Wahlberg Roslund, HS.

Projektet har finansierats av Landsbygdsprogrammet som hanteras av Jordbruksverket.

Göteborg, mars 2010.

Sammanfattning

Jordbruksverket och Energimyndigheten har sedan 2007 arbetat med att utveckla ett nationellt nätverk och samarbete kring småskalig biobränsleproduktion från åkern. Ett utvecklingsprogram innehållande moment som praktisk demonstration av ny verksamhet samt tillämpbar forskning är under planering.

Programmet, som ska löpa under sex år med start 2010, är inriktat mot initiering, genomförande och uppföljning av ett antal experimentella utvecklingsprojekt, där huvudsakligen åkerproducerat bränsle tillvaratas och förädlas till energibärare som levereras på kommersiella villkor för slutanvändning, till energiföretag för ytterligare förädling eller leverans till slutanvändare.

Investeringar och kostnader i projekten avses kunna täckas till vissa delar med offentliga medel genom samverkan mellan Energimyndigheten, Länsstyrelser och Jordbruksverket enligt de regler som gäller för statligt stöd till forskning och utveckling inom energiområdet och de regler som gäller för Landsbygdsprogrammet.

Förberedelser för programmet inleddes under 2009 med bl.a. en inbjudan till företagare att komma in med projektskisser till s.k. ”experimentella utvecklingsprojekt”. Detta resulterade i 24 skisser, och under 2009 har dialog påbörjats med några utvalda projektägare.

Syftet med den här förstudien var att organisera finansiering av och struktur för utvalda demonstrationsprojekt inom Energimyndighetens planerade program ”Förädling av energigrödor”. I arbetet ingick att undersöka hur medel från Landsbygdsprogrammet både nationellt och regionalt kan samordnas med Energimyndighetens resurser, samt förtydligande av vilka roller Jordbruksverket, Länsstyrelser och Energimyndigheten har i processen.

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning.....	4
1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte.....	7
2. Samordningsträff med berörda myndigheter.....	7
3 Energimyndighetens planerade program ”Förädling av energigrödor”.....	7
3.1 Forsknings - och utvecklingsinsatser inom programmet Förädling av energigrödor.....	8
4. Finansiering via Landsbygdsprogrammet.....	8
5. Finansiering av utvalda experimentella utvecklingsprojekt.....	10
5.1 Investeringstöd - Länsstyrelsens ansvar inledningsvis.....	10
5.2 Projektstöd – Jordbruksverkets ansvar.....	10
5.3 FoU, Forskning - Energimyndighetens ansvar.....	11
5.4 Övriga medfinansierare.....	11
5.5 Praktiska anvisningar för projektansökan.....	11
5.6 Rekvirering av medel.....	14
5.7 Programstyrning och ledningsgrupp.....	14
6. Exempel Projekt.....	15
6.1 ”Förädlad biobränsle från åkern - från frö till färdig värme”.....	15
Beskrivning.....	15
Projektidé.....	16
Finansieringsplan.....	16
6.2 ”Rörflen i glesbygdens småskaliga närvärmesystem”.....	17
Beskrivning.....	17
Projektidé.....	18
Finansieringsplan.....	18

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Energigrödor från åkermark utgör en ännu nästan helt outnyttjad potential som bränsle till uppvärmning. Bränslen som rörflen, halm, salix och hampa skulle på sikt kunna utgöra en viktig del av råvarubasen från jordbruket. För att åkerbränsleproduktionen ska öka och bli ett lönsamt alternativ till konventionell biobränsleproduktion krävs dock att fungerande produktionssystem från odling till slutanvändning utvecklas. Ökad kunskap behövs även om vilka möjligheter som finns för potentiella råvaruproducenter att ingå i kedjan från odling, förädling, distribution och försäljning till avnämare. Jordbruksbaserade bränslen finns ofta i små utspridda volymer, samtidigt som de är skrymmande att transportera och kan därför lämpa sig att förädla i lokala mindre anläggningar i nära anslutning till råvaran. Förädling av energigrödor för t.ex. lokal avsättning kan både öka lantbrukets inkomster och skapa en större marknad för grödor som t.ex. stråbränslen. Genom att förädla råvaran ökar även användningsområdet genom att briketter och pellets är mindre transportkänsliga.

Vid uppstart av ny verksamhet kring produktion av bioenergiråvara från jordbruket är det viktigt att det finns en samverkan mellan aktörerna inom området såsom producenterna, energiföretagen, utrustningsleverantörerna, forskningen och myndigheter. I denna samverkan är det viktigt att skapa en bild av varandras förutsättningar, hinder/problem och möjligheter. En viktig väg fram kan vara demonstrationsanläggningar, som kan lägga grunden till dessa framtida samarbeten och samtidigt öka intresset hos råvaruproducenterna genom möjligheten att visa på goda exempel.

På uppdrag av Energimyndigheten utförde IVL Svenska Miljöinstitutet (IVL), Hushållningssällskapet (HS) och LRF Konsult hösten 2007 **en förstudie, ”Demonstrationsprogram för småskaliga produktionssystem för stråbränslen”**¹. Syftet med förstudien var att ta fram ett underlag och ge förslag på utformning av ett demonstrationsprogram för småskaliga produktionssystem för stråbränslen. Programmet omfattar främst system för brikettering och pelletering av agrara råvaror. I arbetet ingick att göra en genomgång av kunskapsläget, identifiera kunskapsluckor samt identifiera forsknings-, utvecklings- och demonstrationsbehov. Därtill var syftet att ge förslag på verksamhet och genomförande av programmet.

På initiativ av Energimyndigheten anordnades en **workshop, ”Utmaningar för att starta ny näring”, den 27 maj 2008 på Elmia**. Målet med workshopen var att samla deltagare med olika kopplingar till jordbruks- och energisektorn för att diskutera erfarenheter från att skapa, formulera, finansiera och genomföra regionala/nationella projekt genom avtal mellan aktörer, myndigheter och branscher, med fokus på produktion av biobränsleråvara. IVL och HS fick här i uppdrag att dokumentera samt att i viss omfattning analysera diskussionen². En viktig slutsats från workshopen var att Energimyndigheten och Jordbruksverket måste fortsätta sin dialog om

¹ Paulrud S, Wahlberg C, Arkelöv O. 2008. Demonstrationsprogram för småskaliga stråbränslesystem - Förstudie. IVL Svenska Miljöinstitutet AB. www.energimyndigheten.se

² Paulrud, S & Roslund W, C. 2008. Utmaningar inför att starta ny näring-Workshop Elmia 2008-05-28. IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Göteborg.

förstärkt samarbete och samordning. Utöver dessa två myndigheters påbörjade dialog bör även en strategi tas fram för hur de olika Länsstyrelserna skall involveras i effektiviseringsprocessen och utvecklandet av projekt inom området.

1.2 Syfte

Syftet med den här förstudien var att organisera finansiering av och struktur för utvalda demonstrationsprojekt inom Energimyndighetens planerade program "Förädling av energigrödor". I arbetet ingick att undersöka hur medel från Landsbygdsprogrammet både nationellt och regionalt kan samordnas med Energimyndighetens resurser, samt förtydligande av vilka roller Jordbruksverk, Länsstyrelser och Energimyndighet har i processen.

2. Samordningsträff med berörda myndigheter

För att komma vidare i samordningsprocessen mellan Jordbruksverk, Länsstyrelser och Energimyndighet anordnades ett möte i Stockholm den 17:e februari 2010 (inom ramen för detta förstudieuppdrag).

Deltagare vid mötet var:

Jordbruksverket	Hans Karlsson och Camilla Lagerkvist Tolke
Energimyndigheten	Erik Hedar och Björn Kjellström
Länsstyrelsen Sörmland	Christina Petersson
Länsstyrelsen Norrbotten	Roger Ylinenpää
SP	Susanne Paulrud (tidigare IVL)
HS	Cecilia Wahlberg Roslund

Syftet med mötet var att gemensamt diskutera och planera för finansiering och organisationsstruktur gällande projekt, forskning och investeringar inom området "småskaligt producerade biobränslen på landsbygden".

Två projekt som är under utveckling i Norrbottens och Södermanlands län presenterades (kapitel 6) och en diskussion fördes om myndigheternas roller och hur medel kan samordnas för att finansiera den här typen av projekt.

Mötet resulterade bl.a. i att Jordbruksverket tog på sig att samordna finansieringsupplägget vad gäller projektstöd från Landsbygdsprogrammet till dessa två första s.k. experimentella utvecklingsprojekt. Mötet gav också information och riktlinjer kring vad som presenteras i denna rapport, se nedan.

3 Energimyndighetens planerade program "Förädling av energigrödor"

Förberedelser för programmet inleddes under 2009 med bl.a. en inbjudan till företagare att komma in med projektskisser till s.k. "experimentella utvecklingsprojekt". Detta resulterade i 24 skisser, och under 2009 har dialog påbörjats med några utvalda projektägare.

Programmet, som ska löpa under sex år med start 2010, är inriktat mot initiering, genomförande och uppföljning av ett antal experimentella utvecklingsprojekt, där huvudsakligen åkerproducerat bränsle tillvaratas och förädlas till energibärare som levereras på kommersiella villkor för slutanvändning, till energiföretag för ytterligare förädling eller leverans till slutanvändare.

Investeringar och kostnader i projekten avses kunna täckas till vissa delar med offentliga medel genom samverkan mellan Energimyndigheten, Länsstyrelser och Jordbruksverket enligt de regler som gäller för statligt stöd till forskning och utveckling inom energiområdet och de regler som gäller för Landsbygdsprogrammet. Fördelningen mellan dessa finansieringskällor kommer att avgöras från fall till fall beroende på förutsättningarna i projekten. De anläggningar som beviljas utvecklingsmedel skall drivas under minst två år om inte oförutsedda tekniska problem hindrar detta. Erfarenheter från driften skall dokumenteras i detalj.

Målet vid programperiodens slut är att minst åtta projekt startat och drivits i minst 2 år. Projekten ska innehålla odling, förädling och slutanvändning av energigrödor med omfattning 500 – 10 000 ton per år. Därtill ska projekten bedömts som lönsamma och genererat erfarenheter och resultat som dokumenterats noggrant. Dokumentation skall ha gjorts tillgänglig för aktörer inom jordbruks- och energisektorerna för att där kunna utnyttjas vid start av liknande projekt på andra platser. Utvärdering av verksamheten inom programmet skall genomföras efter halva programperioden och vid programperiodens slut. Energimyndigheten följer upp programmet med resultatmått och indikatorer.

Budgeten för programmet ”Förädling av energigrödor” har planerats utifrån att stöd beviljas från Landsbygdsprogrammet samt att privata medel finansierar projekten.

3.1 Forsknings - och utvecklingsinsatser inom programmet Förädling av energigrödor

Forskningsinsatserna inom programmet syftar till att dels stötta de experimentella utvecklingsprojekt som avses startas upp, dels ta fram generell kunskap som kan tillämpas på andra platser och under andra förhållanden. Forsknings- och utvecklingsinsatserna ska styras av behoven inom de utvalda experimentella utvecklingsprojekten och syfta till att projekten ska kunna starta upp med rimligt risktagande. Finansiering kan t.ex. ges för att lösa specifika problem kopplade till den råvara eller förädlingsprocess som är aktuell. I begränsad omfattning kan FoU inrymma aktiviteter som bedöms lämpliga för att föra ämnesområdet framåt och undanröja generella hinder. Energimyndigheten finansierar i första hand grundläggande och tillämpad forskning som avser att lösa specifika problem för att kunna starta upp och komma framåt i projekten. En mindre andel går till att stötta projekten i arbetet som är kopplat till drift och demonstration.

4. Finansiering via Landsbygdsprogrammet

Det svenska landsbygdsprogrammet är en del av EU:s strategi för att nå målen med den gemensamma landsbygdspolitiken. När ett land beslutar om sitt eget sjuåriga landsbygdsprogram väljer landet ut de stödformer som passar bäst för de egna förhållandena. Landet kan också utforma detaljer i reglerna. Det nuvarande landsbygdsprogrammet gäller från 2007 till och med 2013. Sveriges program innehåller satsningar i form av stöd och ersättningar för att utveckla landsbygden. Åtgärderna i programmet finansieras gemensamt av Sverige och EU med en total

budget på drygt 35 miljarder kronor. En del av landsbygdsprogrammets budget hanteras och fördelas nationellt av Jordbruksverket, medan en annan del delegeras till Länsstyrelserna som utifrån sina regionala prioriteringar fördelar medel.

Ekonomisk, ekologisk och social utveckling är målet

I landsbygdsprogrammet finns mål för utvecklingen samt prioriterade områden och målgrupper. Det övergripande målet är en hållbar utveckling, såväl ekonomiskt som ekologiskt och socialt. Genom olika åtgärder, i form av stöd och ersättningar, stimuleras företagande och sysselsättning. Landsbygden ska också få en ökad tillväxt och bättre konkurrenskraft. Programmets åtgärder ska genomföras med hänsyn till miljön och med hjälp av lokalt engagemang. Detta ska återspeglas i de olika stöd och ersättningar som ingår i programmet. Landsbygdsprogrammet är indelat i tre områden som i programmet kallas för axlar:

1. förbättra jord- och skogsbrukets konkurrenskraft
2. förbättra miljön och landskapet
3. förbättra livskvaliteten, bredda företagandet och främja utvecklingen av landsbygdens ekonomi.

Därtill ingår ”Leader”, en metod för landsbygdsutveckling som bygger på lokal drivkraft, partnerskap och samverkan mellan tre lokala aktörer, privata, ideella och offentliga.

Unga människor, kvinnor och individer med utländsk bakgrund är särskilt viktiga målgrupper i landsbygdsprogrammet.

Företagande och miljö är prioriterat

I landsbygdsprogrammet finns några prioriterade områden:

- miljö och hållbar utveckling
- mervärden som lokal och ekologisk mat
- nya varor och tjänster inklusive innovationer
- utbildning
- mångfald

Landsbygdsprogrammet ska bidra till att miljö kvalitetsmålen nås. Satsningar på mervärden, som lokal och ekologisk mat, stimulerar till att starta nya företag och kan hjälpa till att stärka de företag som redan finns. Nya varor och tjänster, till exempel turism och biobränsle, ger också fler nya företag. Genom utbildning ska resultat från forskning och utveckling nå ut till landsbygdens företagare.

Landsbygdsprogrammets målgrupper

Stöden och ersättningarna i landsbygdsprogrammet är till för den som planerar att starta, eller redan driver ett företag på landsbygden. För den som vill arbeta med landsbygdsutveckling i projekt finns också stöd. Några stödformer vänder sig till lantbrukare, andra stödformer kan småföretagare, skogsägare, ideella föreningar och andra aktörer på landsbygden ta del av.

Sverige satsar på miljöersättningar och stöd till företag

Sverige har valt att satsa mest på olika miljöersättningar. Tre fjärdedelar av pengarna går till det. Resten av pengarna ska användas för att gynna och bredda företagandet, öka konkurrenskraften och förbättra livskvaliteten på landsbygden. För att veta att åtgärderna verkligen gör nytta kommer landsbygdsprogrammet att utvärderas.

Annan offentlig medfinansiering

För vissa insatser i landsbygdsprogrammet ska det finnas annan offentlig medfinansiering utöver de medel som kommer från Jordbruksverket och EU.

Moduleringspengar - mer pengar till landsbygdsprogrammet

Från och med mars 2010 kan Jordbruksverket börja fatta beslut om fördelningen av de nya s.k. moduleringspengarna som EU har beslutat om. Jordbruksverket får 88 miljoner kr till projektstöd och kompetensutveckling för energiområdet och 44 miljoner kr för positiva klimatinsatser. Länsstyrelserna får dessutom 180 miljoner i moduleringspengar till Förnybar energi och 20 miljoner för Klimat i axel 1 samt 100 miljoner till ”Förnybar energi” inom axel 3, Diversifiering.

5. Finansiering av utvalda experimentella utvecklingsprojekt

De experimentella utvecklingsprojekten som väljs ut inom Energimyndighetens program ”Förädling av energigrödor” behöver stöd för olika verksamheter, som exempelvis investeringsstöd för utrustning, projektstöd för utvecklingsarbete, stöd för kompetensutveckling samt stöd för forskningsinsatser. Dessa olika stöd kan ej hanteras av en myndighet. Aktuella sökande måste planera finansieringen utifrån de bestämmelser som finns för de olika myndigheternas stöd. Stödnivån beror bl.a. av var verksamheten är lokaliserad och om projektet genomförs i samverkan mellan flera företag eller inte, se nedan. Det innebär att de utvalda experimentella utvecklingsprojekten kan hänvisas till att söka stöd hos Jordbruksverket (SJV), lokal Länsstyrelse och Energimyndigheten.

5.1 Investeringsstöd - Länsstyrelsens ansvar inledningsvis

Investeringsstöd söks av aktuell projektägare, i första hand hos Länsstyrelsen i det län där verksamheten ska bedrivas. Investeringsstöd kan beviljas för kostnader som uppstår efter det datum ansökan om stöd kommit in. En affärsplan ska följa med ansökan för att visa på långsiktighet och möjlig lönsamhet för investeringen. Olika län finansierar investeringen med olika andelar, t.ex. ger Länsstyrelsen i Södermanlands län max 30 % investeringsstöd, medan glesbygdslän som Norrbotten bidrar med max 50 % investeringsstöd. Maxbeloppet för investeringsstöd kan ligga på olika nivåer i olika län, men generellt är beloppet max 1,8 miljoner kronor under en treårsperiod. Varje Länsstyrelse har en genomförandestrategi kring vilken typ av verksamhet som prioriteras och vilken verksamhet stöd kan beviljas för.

5.2 Projektstöd – Jordbruksverkets ansvar

Projektstöd till utvalda utvecklingsprojekt söks i första hand hos Jordbruksverket som avgör ifall aktuell Länsstyrelse bör kontaktas för att eventuellt delta i finansieringen. Projektstöd kan beviljas med 20-100 procent av kostnaderna. I de flesta projekt finansieras endast en del av kostnaderna med stöd. Övriga kostnader ska finansieras med andra offentliga och privata pengar. Annan offentlig medfinansiering bör därför kopplas till aktuellt projekt. För att en medfinansiering ska räknas som offentlig ska något av följande gälla:

- Minst hälften av styrelseledamöterna ska vara tillsatt av staten, landstinget eller kommunen.
- Minst 50 procent av tillförda medel är offentliga, till exempel skatter.

Vid ansökan om projektstöd finns även regler för vilka kostnader det går att få stöd för. Därtill finns regler för vad som räknas som privat medfinansiering. Exempelvis kan inte tid eller kostnader för material räknas som medfinansiering (mer information finns på Jordbruksverkets hemsida).

Projektstöd kan sökas av till exempel:

- Organisationer, ideella och ekonomiska föreningar inklusive stiftelser
- Sammanslutningar, exempelvis av företag
- Företag
- Kommuner

5.3 FoU, Forskning - Energimyndighetens ansvar

Energimyndigheten stödjer forskning och utveckling för ny kunskap kring tillförsel, omvandling, distribution och användning av energi. Stöd lämnas även till experimentella utvecklingsanläggningar där ny teknik prövas. Myndigheten medverkar vidare i internationellt energiforskningsarbete, som bland annat handlar om ökad användning av förnybara energikällor samt utveckling av nya tekniker och system för energiförsörjning. Energimyndigheten ger också praktisk hjälp och i vissa fall även stöd vid ansökningar till EU:s olika energiprogram.

Energimyndigheten är den myndighet som ansvarar för finansieringen av forskning kring förädling av energigrödor. Energimyndigheten kan också fungera som offentlig medfinansiär i ovan nämnda typ av utvecklingsprojekt.

Till skillnad från Jordbruksverket så godkänner Energimyndigheten naturinsatser i form av tid som privat medfinansiering. Även projektspecifika materialkostnader, maskinkostnader och kostnader för laboratorieprov kan räknas som medfinansiering.

5.4 Övriga medfinansiärer

I många län finns ytterligare ett antal organisationer som kan vara intresserade av att delta som medfinansiärer, t ex Regionförbund, Landsting, Kommuner, Tillväxtverket mm.

5.5 Praktiska anvisningar för projektansökan

För att ingå som ett experimentellt utvecklingsprojekt i Energimyndighetens planerade program ”Förädling av energigrödor” måste projektet genomgå ett antal beslutsprocesser som beskrivs närmare i den programbeskrivning som är under utarbetande. I denna beslutsprocess ingår bl.a. ett sekretariat/ledningsgrupp (se 5.7) vars uppgift är att tillsammans med den utvalda sökande hjälpa till att formulera en ansökan med hänsyn till bästa lösning inom ramen för gällande regler för olika finansiärer.

Ledningsgruppens uppgift är bl.a. att sköta all kontakt med företagen, lotsa dem fram till bra projektansökningar, ge råd om upplägg och alternativa finansiärer.

Utformningen av projektansökan baseras på sedvanliga rubriker som finns i Jordbruksverkets (Landsbygdsprogrammet) och Energimyndighetens projektinstruktioner. Budget- och finansieringsplan bör dock presenteras sammanhållet så att alla olika finansiärs delar finns med i ett gemensamt dokument (tabell 1). Projektägarna tar bara fram en projektbeskrivning som kan användas hos alla inblandade finansiärer. Kostnadsplan och beräkning av de olika finansiärernas andelar kan dock skilja beroende på till vilken myndighet ansökan skickas till. Den stora skillnaden är att Energimyndigheten kan räkna egen tid som privat medfinansiering.

Innan ansökan skickas in till nr 1 i listorna nedan (berörd myndighet) ska helst alla övriga finansiärer ha beviljat sin andel och signerat medfinansieringsintyg som bifogas ansökan.

Projektstöd ansöks hos:

1. Jordbruksverket/Länsstyrelsen, beroende på regional eller nationell projektinriktning
2. Kommun eller annan offentlig medfinansiär
3. Energimyndigheten (max 20 %)
4. Privat medfinansiering

Projektkostnader kan godkännas från och med det datum som ansökan ankomstregistreras hos Jordbruksverk/Länsstyrelse (under förutsättning att projektet beviljas).

Investeringsstöd ansöks hos:

1. Länsstyrelsen
2. Privat medfinansiering
3. Annan medfinansiär

FoU-stöd ansöks hos:

1. Energimyndigheten
2. Privat medfinansiering
3. Annan medfinansiär

Tabell 1. Mall för finansieringsplan

Projektägare	År	2010	2011	2012	2013	Summa	Sek
PROJEKTSTÖD							
A) LÖNER							
C) ÖVRIGA KOSTNADER							
D) INDIREKTA KOSTNADER							
Summa							
Finansiering	%						
Jordbruksverket							
Länsstyrelsen							
Kommun eller annan offentlig medfinansiering							
Energimyndigheten max 20%							
Privat medfinansiering							
Till Jordbruksverket (Tot. Kostnad)							
Jordbruksverket							
Länsstyrelsen							
Kommun eller annan offentlig medfinansiering							
Energimyndigheten max 20%							
Privat medfinansiering							
Privat medfinansiering naturainsats, ex. tid							
Till Energimyndigheten (Tot. Kostnad)							
INVESTERINGAR							
Summa							
Finansiering	%						
Länsstyrelsen							
Privat medfinansiering							
Ev annan medfinansiering							
FoU							
Summa							
Finansiering	%						
Energimyndigheten							
Privat medfinansiering							
Ev. annan medfinansiering							

5.6 Rekvirering av medel

Rekvirering av medel görs av projektägaren hos varje berörd myndighet. Eftersom detta medför en meradministration jämfört med att söka från ett ställe, kan sökande ta med en post för administration i ansökan. För att underlätta för projektägarna bör en ekonomisk redovisningsmall tas fram som är accepterad hos alla berörda finansiärer. Även rekvisitionsintervaller bör synkroniseras mellan myndigheterna.

5.7 Programstyrning och ledningsgrupp

För att göra ett utvecklings- och demonstrationsprogram attraktivt och hanterbart för projektägarna (företag präglade av rationellt entreprenörstänkande) kan följande upplägg vara ett alternativ:

En extern huvudman för programmet anlitas, med uppgiften att tillsätta och ansvara för en ledningsgrupp. Ledningsgruppen ska bestå av följande kompetenser: programledare, forskare, affärsutvecklare, ekonomirådgivare, kommunikatör.

Ledningsgruppens uppdrag är:

- att lotsa bra projektidéer/demonstrationsobjekt till färdiga projekt- och investeringsstödsansökningar (utvärdering av idéer, råd om upplägg och finansiärer mm)
- att lotsa beviljade projekt till fungerande demonstrations- och forskningsanläggningar
- att samordna och förmedla kunskap, information och kontakter mellan utvecklingsanläggningarna
- att kommunicera anläggningarnas verksamhet och resultat mot omvärlden

Genom att låta en extern part sköta rådgivning och programstyrning kan Energimyndigheten, Jordbruksverket och Länsstyrelser höja kvalitén på projekten och förenkla för projektägarna.

Utformning och finansieringen av huvudmannens uppdrag formuleras i en LP-projektansökan som skickas till Jordbruksverket.

Diskussioner pågår på olika nivåer inom EU (t.ex. decembermötet i Kiruna, se <http://www.jordbruksverket.se/formedier/error/pressmeddelanden2009/euscheferforlandsbygdutvecklingvillgoralandsbygdsprogrammetmerlattanvant.5.72e5f95412548d58c2c80003291.html>) och Jordbruksverket (tillsammans med samverkande aktörer, t.ex. via Landsbygdsnätverkets Tankesmedjor), hur Landsbygdsprogrammet ska hanteras och förbättras för att öka måluppfyllelsen.

Som ett led i detta förbättringsarbete är det viktigt att utveckla myndigheternas ”kundservice” och sätta fokus på företagens situation och behov. Då Landsbygdsprogrammet har fokus på just företagande måste större hänsyn tas till företagens verklighet och åsikter.

En allmän frustration hos mindre företag är just myndigheters byråkrati, vilket ofta leder till att stöd och utvecklingsresurser inte används då de upplevs för besvärliga att införskaffa.

Vid utformningen av ett upplägg med en extern huvudman är det viktigt att stor hänsyn tas till tidigare erfarenheter från liknande fall (Energimyndighetens tidigare utvecklingsprogram). Upplägget måste bli rationellt och med minimal byråkrati för ett lyckat resultat.

6. Exempel Projekt

Under 2009 har en dialog genomförts med två utvalda projektägare och fullständiga ansökningar har utarbetats för dessa projekt. Nedan ges en kort beskrivning av projekten samt en mall för hur en finansieringsplan ser ut för dessa projekt.

6.1 "Förädlad biobränsle från åkern - från frö till färdig värme".

Beskrivning

Låtra Gård Bioprodukter är ett lantbruksföretag som sedan 1994 driver en småskalig kommersiell briketteringsanläggning i Vingåker utanför Katrineholm. Gården har kapacitet att producera 3500 ton träbriketter per år. Briketterna levereras till både hushåll (15 %) och till större värmecentraler (85 %). På grund av ökande spånpriser och tilltagande konkurrens om råvara påbörjades 2003 planering för att starta upp en lokal produktion av rörlensbriketter. Gården har idag utrustning för att ta in rörlens som råvara i brikettproduktionen. Utveckling kvarstår dock för att få en optimal produktionskedja för en lönsam kommersiell drift.

Energigrödan rörlens odlas idag på ca 60 hektar. Briketteringsmaskinerna kan ta hand om rörlens från ca 500 hektar, och själv har gården odlingsmark till maximalt 100 hektar rörlensodling. Detta gör att det på sikt finns ett behov att ta emot råvaror från flera rörlensodlare i trakten av Vingåker. Efterfrågan på bl.a. kutterspån har ökat kraftigt i regionen de senaste åren och priset har stigit p.g.a. den ökade konkurrensen inom värmemarknaden, men även från förädlare som gör ströbalar till hästar.

I trakten kring Vingåker och Katrineholm finns potential att öka odlingarna av rörlens. Närliggande areal används idag för bl.a. vallodling och träda. Anledningen är att många gårdar i trakten har "lågproduktiv" åkermark som ger för liten lönsamhet för att odla grödor för livsmedel. I Södermanlands län ligger ca 12 000 hektar åkermark i träda idag.

I en tio mils omkrets kring Låtra Gård finns idag ett flertal närvärmeanläggningar som använder träpellets, spannmål eller briketter. Då konkurrensen om träbränslen ökar både nationellt och internationellt finns ett behov av att kunna använda fler sorters biobränslen i anläggningarna t ex briketter av rörlens. Ett viktigt steg i utvecklingsarbetet är att långsiktigt säkerställa råvaruförsörjningen från lokala producenter och utveckla närvärmeanläggningarna för utnyttjande av mer varierande bränslekvaliteter. Om briketter av rörlens kan användas till eldningsen i ett flertal av dessa värmeanläggningar finns potential för avsättning för en betydande mängd bränsle.

Projektidé

Projektet avser visa en modell där odlare med en gemensam anläggning för förädling levererar bränsle till en krets användare med lämpliga pannor. Idén är att en lagom förädling som tillvaratar gynnsamma egenskaper hos rörfilen ska kunna ge tydliga mervärden jämfört med alternativet med leveranser av oförädlat till större användare.

Finansieringsplan

I projektet ingår kostnader för investering i utrustning samt för utveckling och demonstration. Kostnader för forskningsinsatser kan utformas och presenteras i nästa fas när sådana medel finns tillgängliga. Det innebär att stöd till detta projekt söks hos Jordbruksverket, Länsstyrelsen i Södermanlands län och Energimyndigheten. Utöver dessa söks även stöd hos andra lokala medfinansierare. Plan för investering är ännu ej klar.

 HS Konsult AB	<u>År</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013</u>	<u>Summa Sek</u>
	PROJEKT					
Summa Projekt		1 156 000	685 000	611 000	642 000	3 094 000
Finansiering	%					
Jordbruksverkets finansieringsplan						
Jordbruksverket	80%	924 800	548 000	488 800	513 600	2 475 200
Länsstyrelsen						
Kommun eller annan offentlig medfinansiering	3%	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
Energimyndigheten max 20%	17%	206 200	112 000	97 200	103 400	518 800
Ansökan SJV	100%					3 094 000
Energimyndighetens finansieringsplan						
Jordbruksverket	68%	924 800	548 000	488 800	513 600	2 475 200
Länsstyrelsen						
Kommun eller annan offentlig medfinansiering	3%	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
Energimyndigheten max 20%	14%	206 200	112 000	97 200	103 400	518 800
Privat medfinansiering odling	6%	55 000	165 000			220 000
Privat medfinansiering brikettering	8%	168 000	51 400	45 400	39 400	304 200
Ansökan Energimyndigheten	100%					3 618 200

6.2 "Rörflen i glesbygdens småskaliga närvärmesystem"

Beskrivning

I Norr- och Västerbottens inland finns stora arealer nedlagd odlingsmark (upp till 60 000 ha) som utgör en god potential för energiproduktion i form av energigräset rörflen. En stor andel av marken består av torvjordar, s.k. myrodlingar, vilket ger en särskild kvalitet av rörflen med låg askhalt och ett begränsat behov av kvävegödsling (om t.ex. träaska ingår i odlingsystemet). Kunskapen kring torvmarksodlad rörflen håller på att byggas upp i projekt "Rörflen i Skogslandet/Bioenergigårdar i ett nytt landskap" som samarbetar med SLU och JTI. Forskningsförsök håller på att etableras i Fårträsk och Knaften (Malå och Lycksele Kommuner).

Erfarenhet finns också från tidigare projekt i Glommerträsk. Nationellt och internationellt finns stora arealer torvmarksjordar, och bara i Sverige har ca 455 000 ha lagts ned sedan odlingen var som störst 1946. Idag utgörs 10 % (ca 250 000 ha) av Sveriges odlingsmark av torvjordar. För att omvandla rörflenråvaran från odling på dessa marker till en kommersiellt gångbar bränsleprodukt krävs någon form av bränsleberedning. Då de potentiella markerna ofta finns spridda över större geografiska områden med många små fält och stora transportavstånd till kunder krävs effektiva metoder, optimerad logistik och maskinsamverkan samt en så komprimerad produkt som möjligt för att åstadkomma en acceptabel produktionskostnad.

Den polska briketteringstekniken som företaget Asket utvecklat är ett intressant alternativ för småskalig glesbygdsbaserad bioenergiproduktion. Tekniken finns ännu inte i Sverige, men rörflen från Sörmland har under hösten 2009 provbriketterats hos Asket i Polen. Istället för konventionell briketteringsteknik (utvecklad för träråvara) är den polska pressen "Biomasser" en skruppress specifikt utvecklad för stråråvara. Tekniken säljs komplett från sönderdelning till färdig brikett, är enkel att använda och anpassad för småskalig produktion med bra tolerans för varierande fukthalt (15-30%).

Glommers Miljöenergi AB (GME) har sedan mer än tio år tillbaka byggt upp stor kunskap kring odling av rörflen och förädling i form av träpellets och träbriketter. GME ser ett behov av att utveckla fler råvarualternativ då prissättningen och tillgången på träråvara är långsiktigt osäker. Konkurrensen om träråvarorna har ökat i och med kraftig kapacitetsutbyggnad vid massabruk, bioenergikombinat och värmeverk i norra Sverige. GME är också en lämplig aktör för en demonstrations- och utvecklingsanläggning för att sprida kunskap om brikettering av gräs. GME har sin verksamhet i Glommerträsk på gränsen mellan Norr- och Västerbotten, ett utmärkt läge att utgå ifrån för en brikettanläggning som skulle kunna serva och kompetensutveckla delar av länens potentiella rörflenodlare. GME har i dagsläget 17 ha rörflensodling att skörda våren 2010 samt 100 ha äldre rörflensodlingar som inom ett par år skulle kunna förnyas och ge avkastning. Bedömningen är att det finns möjlighet att restaurera ytterligare ca 300 hektar myrodling inom produktionssamverkansområdet Glommerträsk-Adak. Vid kusten finns idag ca 440 ha rörflenodling, där skörden för närvarande levereras till Skellefteå Krafts och Umeå Energis anläggningar.

För att skapa arbetstillfällen för moderna energiföretagare (odlare-förädlare-försäljare) kan rörflenbriketterna eldas lokalt i närvärmeanläggningar. GME har påbörjat dialogen med Arvidsjaur och Malå kommun om att ersätta en oljepanna och en elpanna med bibränslepannor

för torra bränslen, i detta fall rörflenbriketter. Nya panntyper utvecklade för askrika bränslen, utrustade med automatisk askutmatning och rörligt roster, har lanserats och offerter har tagits in på två olika österrikiska modeller, Catfire och Fröhling.

Projektidé

Utifrån ovan beskrivna förutsättningar vill Glommers Miljöenergi investera och utveckla en demonstrationsverksamhet från frö till färdig värme, baserat på mobil brikettering av energigräset rörflen (torvmarksodlad) med skruvpressteknik samt modernaste förbränningsteknik i panncentralerna. Verksamheten ska vara lönsam och kommersiellt inriktad efter projektets slut.

Finansieringsplan

I projektet ingår kostnader för investering i utrustning samt för utveckling och demonstration. Kostnader för forskningsinsatser kan utformas och presenteras i nästa fas när sådana medel finns tillgängliga. Finansiering sökes hos Jordbruksverket, Länsstyrelsen i Norrbotten, Energimyndigheten och Vattenfall Inlandskraft.

GLOMMERS
MILJÖENERGI AB

	År	2010	2011	2012	2013	Summa	Sek
PROJEKT							
Summa		765 000	765 000	560 000	555 000	2 645 000	
Finansiering							
Jordbruksverket	75%	573 750	573 750	420 000	416 250	1 983 750	
Länsstyrelsen						0	
Vattenfall Inlandskraft	3%	22 950	22 950	16 800	16 650	79 350	
Energimyndigheten	16%	124 917	124 917	91 442	90 626	431 902	
Markägare/Odlare	6%	75 000	75 000			150 000	
	100%					2 645 002	
INVESTERINGAR							
Summa		1 420 000	20 000	10 000	15 000	1 465 000	
Länsstyrelsen	50%	710 000	10 000	5 000	7 500	732 500	
GME	50%	710 000	10 000	5 000	7 500	732 500	
TOTALT		2 185 000	785 000	570 000	570 000	4 110 000	

FoU	
Summa	
Finansiering	
Energimyndigheten	
Privat medfinansiering	
Ev. annan medfinansiering	